



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG.411.005.06.2016
R/16/003

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	R/16/003 – Wykonywanie przez gminy województwa lubuskiego zadań w zakresie nadzoru nad funkcjonowaniem zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków (2014-2015).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.
Kontroler	Piotr Tamborski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG.411.005.38.2016. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Zwierzyniu, ul. Wojska Polskiego (kod 66-542 Zwierzyn).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Ferdynand Marć, od 5 grudnia 2014 r. Wójt Gminy Zwierzyn (dalej: Wójt). Wójtem od 12 listopada 2006 r. do 4 grudnia 2014 r. był Eugeniusz Krzyżanowski. (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna¹

Nadzór nad indywidualną gospodarką ściekową w Gminie był nieskuteczny. Z ogólnej liczby² 1.025 budynków przyłączonych do sieci wodociągowej żaden nie miał możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej. Wobec braku sieci kanalizacyjnej, podstawową formą gospodarki ściekowej było gromadzenie nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych. Postanowienia regulaminu czystości i porządku w Gminie nie były respektowane przez mieszkańców, gdyż zaledwie ok. 12% zużytej wody trafiało ostatecznie do oczyszczalni ścieków. Dużym ograniczeniem możliwości poprawy stanu gospodarki ściekowej był brak odpowiednich środków finansowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

Opis stanu faktycznego

1.1. Stosownie do Regulaminu organizacyjnego Urzędu do zadań samodzielnego stanowiska ds. obrony cywilnej, spraw wojskowych i zarządzania kryzysowego należy, m.in. sprawy dotyczące utrzymania czystości i porządku w gminie, prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej, prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnych.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową.

² Według stanu na 31.12.2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 4-27, 31-32)

1.2. Gmina zamieszkiwana była przez 4.406 (na koniec 2015 r.) mieszkańców. Dostęp do sieci wodociągowej posiadało ok. 99% mieszkańców. Z ogólnej liczby 1.025 budynków przyłączonych do sieci wodociągowej żaden nie miał możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej. Według załącznika do sprawozdania SG-01 dotyczącego gospodarki komunalnej za 2015 r. Gmina posiada 1.028 zbiorników bezodpływowych oraz 17 przydomowych oczyszczalni ścieków³.

(dowód: akta kontroli str. 28-29)

1.3. W Urzędzie brak było ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 30)

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W Gminie nie była prowadzona ewidencja zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. Obowiązek prowadzenia wynika z art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴. Ewidencja taka winna być prowadzona w celu:

- kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych,
- kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych,
- opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Wójt wyjaśnił, że było to wynikiem wieloletnich zaniedbań jego poprzedników, którzy koncentrowali się budowie wodociągów.

Skutkiem nieprowadzenia ewidencji był m.in. brak możliwości pełnego zweryfikowania ilości ścieków trafiających do oczyszczalni z ilością ścieków wytwarzanych tj. dokonania oceny czy część ścieków nie trafia poza stację zlewną.

(dowód: akta kontroli str.30, 62-63, 66)

Ocena częściowa

Urząd nie w pełni był przygotowany do realizacji zadań. Nieprowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków utrudnia rzetelne diagnozowanie potencjalnych źródeł zanieczyszczenia wody na terenie Gminy.

2. Egzekwowanie sporządzania sprawozdań od podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych

Opis stanu
faktycznego

2.1 Przedsiębiorcy, stosownie do art. 9o ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, złożyli kwartalne sprawozdanie za IV kwartał 2015 r. zawierające m.in. informacje o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru gminy; liczbie właścicieli nieruchomości, od których zostały odebrane nieczystości ciekłe; wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi zawarto umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych lub z którymi umowy uległy rozwiązaniu lub wygaśnięciu.

(dowód: akta kontroli str. 30, 33-44)

2.2. W 2015 r. w Gminie:

- dostarczono odbiorcom: 149.071 m³ wody,

³ Z uwagi na brak stosownych ewidencji dane te nie mogą być zweryfikowane i uznane za rzeczywiste.

⁴ Dz. U. z 2016 r. poz.250.

- przewieziono beczkowozami do oczyszczalni lub stacji zlewnych: 17.556 m³ ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 45-46, 65)

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Urząd wyegzekwował od zobowiązanych przedsiębiorców złożenie kwartalnych sprawozdań. Ilość ścieków odprowadzanych do oczyszczalni ścieków pozostaje jeszcze na zbyt niskim poziomie.

3. Nadzór nad sposobem usuwania nieczystości ciekłych

Opis stanu
faktycznego

3.1. W Gminie obowiązuje regulamin, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Określono w nim m.in., że właściciele nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe są zobowiązani opróżniać je z częstotliwością odpowiadającą wielkości zużytej wody i pojemności zbiornika bezodpływowego, lecz nie rzadziej niż raz na dwa miesiące.

Urząd nie posiadał wiedzy o częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz ilości wywiezionych ścieków.

W Gminie nie określono górnych stawek opłat za usługi związane z opróżnianiem zbiorników bezodpływowych odbiorców

(dowód: akta kontroli str. 47-53, 66)

3.2. W 2015 roku, Urząd:

- przeprowadził 5 kontroli zbiorników bezodpływowych; związane były ze złożonymi skargami mieszkańców Gminy. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości,
- nie przeprowadzał kontroli przydomowych oczyszczalni ścieków,
- nie organizował opróżniania zbiorników bezodpływowych.

(dowód: akta kontroli str. 54-60)

3.3. W okresie objętym kontrolą nie wpływały wnioski mieszkańców oraz nie składano interpelacji odnośnie gospodarki ściekowej,

(dowód: akta kontroli str.60)

3.4. Szacunkowe potrzeby finansowe na realizację zadań w zakresie gospodarki ściekowej w Gminie wynoszą około 22,8 mln zł.

(dowód: akta kontroli str.61)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Urząd w latach 2014-2015 nie przeprowadzał żadnej kontroli przydomowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadził kontrolę zaledwie kilku zbiorników bezodpływowych pomimo obowiązku wynikającego z art. 9u ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

(dowód: akta kontroli str. 30, 54-60, 66)

W następstwie część mieszkańców, którzy pozbywają się nieczystości ciekłych w sposób niezgodny z art. 5 ust. 1 pkt 3b ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, mogła pozostać w przeświadczeniu o braku negatywnych konsekwencji swojego postępowania.

Wójt wyjaśnił, że do końca roku będzie przeprowadzona szczegółowa inwentaryzacja szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz cyklicznie min.

raz w roku będą przeprowadzane kontrole wywozu ścieków z szamb do oczyszczalni.

(dowód: akta kontroli str. 64)

2. W Gminie nie zostały uchwalone górne stawki opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych – art. 6 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

(dowód: akta kontroli str. 66)

Wójt zadeklarował, że Gmina ustali górne stawki opłat dotyczące wywozu nieczystości ciekłych do oczyszczalni. Uchwała będzie podjęta do końca bieżącego roku.

(dowód: akta kontroli str. 64)

W ocenie NIK, uchwalenie powyższych stawek opłat, warunkuje możliwość zorganizowania zastępczego wywozu nieczystości. W przypadku nieuchwalenia górnej stawki opłat, wydanie decyzji o zastępczym wywozie jest praktycznie niemożliwe.

Ocena częściowa

Brak wystarczających środków finansowych, uniemożliwia rozwój infrastruktury służącej prawidłowej gospodarce ściekowej. Jednak w ocenie NIK, ważnym, a nie wykorzystywanym w gminie instrumentem prewencyjnym, kształtującym właściwe postępowanie z nieczystościami ciekłymi, jest kontrola.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵, wnosi o:

1. Podjęcie działań w celu zapewnienia skutecznego nadzoru nad indywidualną gospodarką ściekową na terenach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej, w tym przeprowadzenie inwentaryzacji znajdujących się na terenie Gminy zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.
2. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych.
3. Prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków.
4. Kontynuację działań zmierzających do podjęcia przez Radę Gminy uchwały określającej górne stawki opłat za usługi wywozu nieczystości ciekłych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

⁵ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 poz. 677.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 4 lipca 2016 r.

Kontroler
Piotr Tamborski

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Dyrektor
Zbysław Dobrowolski

.....
podpis

.....
podpis